

Enfilarse

Aquest és més vell que anar a peu: en què s'assemblen una agulla i una mona? Que l'agulla s'enfila i la mona també s'enfila. La gràcia de l'acudit —si es vol, la hipotètica gràcia— es basa, com en tants d'altres acudits, en els dos valors diferents amb què pot ésser usat un mateix mot, en aquest cas el verb *enfilarse*. Essent aquests dos significats realment tan diferents l'un de l'altre, —“fer passar un fil pel forat d'alguna cosa” i “pujar en un lloc alt i difícil”— hom podria potser pensar que no hi havia cap relació amb els significats respectius, que es tractava d'una simple coincidència formal. Però no és pas així: *enfilarse*, tant en un cas com en l'altre, és un verb derivat del substantiu *fil*, i és a partir de certes plantes, com les mongeteres, l'heura, el lligabosc i d'altres lianes —les plantes enfiladisses—, que fan com uns fils que s'arrapen o es cargolen en els suports que troben, que el verb *enfilarse* ha adquirit el significat de “pujar” o “grimpar”. Si podem dir que la mona s'enfila, doncs, és perquè abans ho han fet una sèrie de plantes hortícoles, ornamentals i silvestres.

Enfilarse és, sens dubte, un verb ben popular i usual, viu i vivaç, però no ha reeixit a privar que s'usin algun cop els castellanismes “encaramarse” i “trepar”, que solen figurar, per tant, en els vocabularis de barbarismes. *Enfilarse* pot usar-se també en sentit figurat. El Diccionari Fabra preveu aquest ús amb un mer exemple: *Amb baixeses i adulacions s'ha anat enfilant, i avui ja ocupa un càrrec dels més importants*. No dirà ningú que l'exemple no sigui ben expressiu. Però, en canvi, amb aquest valor, ens manca el derivat verbal de la categoria nominal, el qual s'ha format a partir d'un altre verb, del verb *arribar*, és a dir, *arribista*. És inadmissible, i és molt de doldre, que algú recorri a un postverbal del barbarisme “trepar”.

Un sinònim molt útil de *enfilarse* és *grimpar*. Havem cregut —amb poca informació—, i no érem pas els únics, que es tractava d'un mot molt genuí, però en realitat és un manlleu modern del francès. Segons Coromines, era desusat abans de 1925 i el començaren a usar els excursionistes. El Fabra ja l'admeté a la primera edició, amb el sentit “enfilarse ajudant-se de les mans”. És, efectivament, amb aquest valor que s'usa en l'excursionisme, en què es diferencia de *escalar*, que expressa l'acció d'ascendir a un cim vencent una dificultat tècnica determinada.